ГАЗЕТА „ЦИНЯ“ ОРГАН ЦК КП (б) ЛАТВИИ

Numurs maksā 20 kap.

VISU ZEMJU PROLETĀRIEŠI, SAVIENOJIETIES!

CĪŅA

LATVIJAS KOMŪNISTISKĀS (BOĻŠEVIKU) PARTIJAS CENTRĀLĀS KOMITEJAS ORGANS

№ 17. (40. gads) 1943. g. 7. maijā.

Zem Ļeņina karoga, Staļina vadībā — uz priekšu, par vācu okupantu sagrāvi un iztriekšanu no mūsu Dzimtenes robežām!

AUGSTĀKĀ VIRSPAVĒLNIEKA PAVĒLE

1943. g. 1. maijā **№ 195** **Maskavā**

Biedri sarkanarmieši un sarkanie jūrnieki, komandieri un politdarbinieki, partizāni un partizānes, strādnieki un strādnieces, zemnieki un zemnieces, inteliģentā darba ļaudis! Brāļi un māsas, kas pagaidām nonākuši vācu apspiedēju jūgā!

Padomju Valdības un mūsu Boļševiku Partijas vārdā sveicinu un apsveicu jūs 1. Maija dienā!

Bargā Tēvijas kara laikā mūsu zemes tautas sagaida 1. Maija dienu. Viņas uzticējušas savu likteni Sarkanai Armijai un nav vīlušās savās cerībās. Padomju karavīri cēlušies visiem spēkiem sargāt Dzimteni un nu jau gandrīz 2 gadus aizstāv Padomju Savienības tautu godu un neatkarību.

1942./43. g. g. ziemas kampaņas periodā Sarkanā Armija nopietni sakāva hitleriešu karapulkus, iznīcināja milzīgu vairumu ienaidnieka dzīvā spēka un tehnikas, ielenca un likvidēja divas ienaidnieka armijas pie Staļingradas, saņēma gūstā vairāk kā 300 tūkstošus ienaidnieka zaldātu un oficieru un atbrīvoja no vācu jūga simtiem padomju pilsētu un tūkstošiem sādžu.

Ziemas kampaņa pierādīja, ka Sarkanās Armijas uzbrukuma spēks pieaudzis. Mūsu karapulki ne tikai iztrieca vāciešus no teritorijas, kuru tie sagrāba 1942. gadā, bet ieņēma arī virkni pilsētu un rajonu, kas atradās ienaidnieka rokās jau pusotra gada. Izrādījās, ka novērst Sarkanās Armijas uzbrukumu nebija vācu spēkos.

Pat pretuzbrukumam šaurā frontes iecirknī Harkovas rajonā hitleriskā karavadība izrādījās spiesta pārsviest vairāk kā trīs desmitus jaunu diviziju no Vakareiropas. Vāciešu aprēķins bija ielenkt padomju karapulkus Harkovas rajonā un sarīkot mūsu karapulkiem „vācu Staļingradu“. Taču hitleriešu karavadības mēģinājums revanšēties par Staļingradu izgāzās.

Tajā pat laikā mūsu sabiedroto uzvarošie karapulki sakāva itaļu-vācu karapulkus Lībijas un Tripolitanijas rajonā, iztīrīja šos rajonus no ienaidniekiem un tagad turpina tos graut Tunisas rajonā, bet drošsirdīgā angļu-amerikāņu aviācija dod graujošus triecienus Vācijas, Itālijas kara rūpniecības centriem, vēstot otrās frontes rašanos Eiropā pret itaļu-vācu fašistiem.

Tādā kārtā trieciens ienaidniekam no austrumiem, no Sarkanās Armijas puses, pirmo reizi kara laikā saplūda ar triecienu no rietumiem, no mūsu sabiedroto karapulku puses — vienotā kopējā triecienā.

Visi šie apstākļi kopā satricināja līdz pamatiem hitlerisko kara mašīnu, pārgrozīja pasaules kara gaitu un radīja nepieciešamos priekšnoteikumus uzvarai pār hitlerisko Vāciju.

Rezultātā ienaidnieks izrādījās spiests atzīt sava stāvokļa nopietnu pasliktināšanos un sāka vaimanāt par militāru krīzi. Tiesa, ienaidnieks cenšas segt savu kritisko stāvokli, taisot troksni par „totālo“ mobilizāciju. Bet nekāda trokšņa taisīšana nevar padarīt neesošu to faktu, ka fašistu nometne patiesi pārdzīvo nopietnu krīzi.

Krīze fašistu nometnē izpaužas vispirms tā, ka ienaidnieks izrādījies spiests atklāti atteikties no savas pirmsākuma

orientācijas uz zibenskaru. Ienaidnieka nometnē tagad vairs nav modē runāt par zibenskaru — kliedzošo pļāpāšanu par zibenskaru nomainījusi gaudulīga pātarošana par ilgstoša kara nepieciešamību. Ja agrāk vācu fašistiskā karavadība lielījās ar zibenīga uzbrukuma taktiku, tad tagad šī taktika izbeigta, un vācu fašisti lielās ne vairs ar to, ka viņi izveduši vai domā izvest zibenīgu uzbrukumu, bet ar to, ka viņiem izdevies veikli izsprukt no angļu karapulku ielencoša trieciena Ziemeļāfrikā vai arī no padomju karapulku ielenkuma Demjanskas rajonā. Fašistiskā prese pilna lielīgiem ziņojumiem par to, ka vācu karapulkiem izdevies aizmukt no frontes un izvairīties no jaunas Staļingradas vienā vai otrā austrumu vai Tunisas frontes daļā. Redzams, hitleriešu strateģiem vairs nav ar ko lielīties.

Krīze fašistu nometnē, otrkārt, izpaužas tā, ka fašisti sāk arvien biežāk runāt par mieru. Spriežot pēc ārzemju preses ziņojumiem, var nākt pie slēdziena, ka vācieši gribētu panākt mieru ar Angliju un ASV ar noteikumu, ka tās novēršas no Padomju Savienības, vai, otrādi, viņi gribētu panākt mieru ar Padomju Savienību ar noteikumu, ka tā novēršas no Anglijas un ASV. Paši būdami nodevīgi līdz matu galiem, vācu imperiālisti nekaunās mērot sabiedrotos ar savu mērauklu, rēķinot, ka kāds no sabiedrotiem uzķersies uz šīs makšķeres. Skaidrs, ka ne tāpēc, ka tiem labi klājas, vācieši pļāpā par mieru. Pļāpība par mieru fašistu nometnē liecina vienīgi par to, ka viņi pārdzīvo smagu krīzi. Bet par kādu mieru var būt runa ar imperiālistiskajiem laupītājiem no vācu fašistiskās nometnes, kuri pārpludinājuši Eiropu asinīm un pārklājuši to ar karātavām? Vai nav skaidrs, ka Eiropai mieru var dot vienīgi pilnīga hitlerisko armiju sagrāve un hitleriskās Vācijas bezierunu kapitulācija? Vai vācu fašisti nepļāpā par mieru tāpēc, ka viņi jūt gaidāmās katastrofas tuvošanos?

Vācu-itaļu fašistiskā nometne pārdzīvo smagu krīzi un atrodas savas katastrofas priekšā.

Tas, protams, nenozīmē, ka hitleriskās Vācijas katastrofa jau sākusies. Nē, to tas nenozīmē. Hitleriskā Vācija un viņas armija satricinātas un pārdzīvo krīzi, bet tās vēl nav satriektas. Būtu naivi domāt, ka katastrofa nāks pati, pašplūsmes ceļā. Vajadzīgi vēl divi—trīs tādi vareni triecieni no rietumiem un austrumiem, kādus hitleriskā armija saņēma pēdējos 5 — 6 mēnešos, lai hitleriskās Vācijas katastrofa kļūtu par faktu.

Tāpēc Padomju Savienības tautām un viņu Sarkanai Armijai tāpat kā mūsu sabiedrotiem un viņu armijām vēl stāv priekšā barga un smaga cīņa par pilnīgu uzvaru pār hitleriskajiem necilvēkiem. Šī cīņa prasīs no viņiem lielus upurus, milzīgu izturību, dzelžainu nelokāmību. Viņiem jāmobilizē visi savi spēki un iespējas, lai sakautu ienaidnieku un tādā kārtā izlauztu ceļu uz mieru.

Biedri! Padomju tauta izrāda vislielākās rūpes par savu Sarkano Armiju. Viņa gatava atdot visus savus spēkus padomju zemes militārās varenības tālākai stiprināšanai. Nepilnu 4 mēnešu laikā Padomju Savienības tautas iemaksājušas Sarkanās Armijas fondā vairāk kā 7 miljardus rubļu. Tas vēlreiz rāda, ka karš pret vāciešiem patiešām ir visu Padomju Savienībā dzīvojošo tautību vistautas karš. Strādnieki, kolhoznieki, inteliģence, nenolaižot rokas, nesatricināmi un vīrišķīgi panesot kara izsauktās grūtības, strādā uzņēmumos un iestādēs, transportā, kolhozos un sovhozos. Bet karš pret vācu fašistiskajiem iebrucējiem prasa, lai Sarkanā Armija saņemtu vēl vairāk lielgabalu, tanku, lidmašīnu, ložmetēju, automatu, mīnmetēju, kaujas piederumu, bruņojuma, pārtikas. Tā tad nepieciešams, lai strādnieki, kolhoznieki, visa padomju inteliģence strādātu frontei ar divkāršotu enerģiju.

Vajadzīgs, lai visi mūsu ļaudis un visas iestādes aizmugurē strādātu saskaņoti un precīzi kā labs pulksteņa mehanisms. Atcerēsimies lielā Ļeņina norādījumu: „Reiz karš izrādījies nenovēršams — visu karam, un mazākai izlaidībai un enerģijas trūkumam jātiek sodītam saskaņā ar kara laika likumu.“

Atbildot uz savas tautas uzticību un gādību, Sarkanai Armijai vēl stiprāk jāsit ienaidnieks, nesaudzīgi jāiznīcina vācu iebrucēji, nemitīgi jādzen tie ārā no padomju zemes. Sarkanā Armija pa kara laiku ieguvusi bagātīgu kara pieredzi. Simti tūkstoši kareivju pilnībā apguvuši savu ieroci. Daudzi komandieri iemācījušies prasmīgi vadīt karapulkus kaujas laukā. Bet apmierināties ar to būtu nesaprātīgi. Kareivjiem jāiemācās labi pārvaldīt savu ieroci, komandieriem jākļūst par kaujas vadības meistariem. Bet arī tas vēl par maz. Kara lietās, bet jo vairāk tādā karā kā tagadējais karš, nedrīkst stāvēt uz vietas. Palikt kara lietās uz vietas — nozīmē atpalikt. Bet atpalikušos, kā zināms, sit. Tāpēc galvenais patlaban ir tas, lai visa Sarkanā Armija diendienā uzlabotu savu kaujas prasmi, lai visi Sarkanās Armijas komandieri un kareivji izstudētu kara pieredzi, mācītos karot tā, kā to prasa uzvaras lieta.

Biedri sarkanarmieši un sarkanie jūrnieki, komandieri un politdarbinieki, partizāni un partizānes!

(Turpinājums 2. lapas pusē.)

Augstākā Virspavēlnieka pavēle № 195

(Nobeigums.)

Sveicinot un apsveicot jūs ar 1. Maija dienu,

pavēlu:

1. Visiem kareivjiem — kājniekiem, mīnmetējniekiem, artilēristiem, tankistiem, lidotājiem, sapieriem, sakarniekiem, kavalēristiem — nepagurstoši turpināt papildināt savu kaujas meistarību, precīzi pildīt komandieru pavēles un reglamentu prasības, svēti sargāt disciplīnu, ievērot organizētību un kārtību.

2. Visu ieroču šķiru komandieriem un kopējo karaspēka daļu komandieriem — kļūt karapulku vadības meistariem, prasmīgi organizēt visu ieroču šķiru sadarbību un vadīt tās kaujā. Iepazīt pretinieku, uzlabot izlūkošanu — armijas acis un ausis, iegaumēt, ka bez tā nav iespējams nekļūdīgi sist ienaidnieku. Pacelt karapulku štabu darba kultūru, panākt to, lai Sarkanās Armijas daļu un apvienību štabi kļūtu par priekšzīmīgiem karapulku vadības organiem. Pacelt karapulku aizmugures darbu tagadējā kara uzstādīto prasību līmenī, cieši iegaumēt, ka no pilnīgas un savlaicīgas karapulku apgādes ar kaujas piederumiem, bruņojumu un pārtiku atkarājas kaujas operāciju iznākums.

3. Visai Sarkanai Armijai nostiprināt un attīstīt ziemas kauju panākumus, neatdot ienaidniekam ne pēdu mūsu zemes, būt gatavai izšķirošām kaujām ar vācu fašistiskajiem iebrucējiem. Aizstāvībā parādīt mūsu armijas kareivjiem piemītošo neatlaidību un stingrību, uzbrukumā — apņēmību, karapulku pareizu sadarbību, drošu manevru kaujas laukā, kuru noslēdz pretinieka ielenkšana un iznīcināšana.

4. Partizāņiem un partizānēm — dot spēcīgus triecienus ienaidnieka aizmugurei, satiksmes ceļiem, kara noliktavām, štabiem un uzņēmumiem, postīt pretinieka sakaru līnijas. Ievilkt aktīvā atbrīvošanas cīņā plašus padomju iedzīvotāju slāņus ienaidnieka sagrābtajos rajonos, glābjot ar to padomju pilsoņus no aizdzīšanas vācu verdzībā un no tā, ka hitleriskie zvēri viņus iznīcina. Nesaudzīgi atriebties vācu iebrucējiem par mūsu sievu un bērnu, mātu un tēvu, brāļu un māsu asinīm un asarām. Visiem spēkiem palīdzēt Sarkanai Armijai viņas cīņā ar nelietīgajiem hitleriskajiem verdzinātājiem.

Biedri!

Ienaidnieks jau izbaudījis mūsu kara pulku graujošo triecienu spēku. Tuvojas laiks, kad Sarkanā Armija kopā ar mūsu sabiedroto armijām lauzīs fašistiskajam zvēram mugurkaulu.

Lai dzīvo mūsu slavenā Dzimtene!

Lai dzīvo mūsu varonīgā Sarkanā Armija!

Lai dzīvo mūsu varonīgā Jūras Kara Flote!

Lai dzīvo mūsu drošsirdīgie partizāņi un partizānes!

Nāve vācu iebrucējiem!

Augstākais Virspavēlnieks
Padomju Savienības Maršals
J. STAĻINS

Padomju Valdības nota Poļu Valdībai

Š. g. 25. aprilī Ārlietu Tautas Komisārs biedrs V. M. Molotovs nodeva poļu vēstniekam Romera kungam Padomju Valdības notu ar sekojošu saturu:

„Vēstnieka kungs,

Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Valdības uzdevumā man ir gods paziņot Poļu Valdībai turpmāk sekojošo:

Padomju Valdība uzskata Poļu Valdības izturēšanos pret PSRS pēdējā laikā par pilnīgi nenormālu, tādu, kas pārkāpj visus noteikumus un normas divu sabiedrotu valstu savstarpējās attiecībās.

Vācu fašistu uzsākto Padomju Savienībai naidīgo apmelošanas kampaņu sakarā ar poļu oficieriem, kurus viņi paši nogalinājuši Smoļenskas rajonā, vācu karapulku okupētajā teritorijā, tūdaļ uzķēra Poļu Valdība un visādi uzkurina poļu oficiālā prese. Poļu Valdība ne tikai nedeva pretsparu nelietīgajai fašistiskajai PSRS apmelošanai, bet pat neuzskatīja par vajadzīgu griezties pie Padomju Valdības ar kādiem jautājumiem vai paskaidrojumiem šajā lietā.

Hitleriešu varas iestādes, pastrādājušas drausmīgu noziegumu pret poļu oficieriem, nospēlē izmeklēšanas komēdiju, kuras inscenēšanā tās izmantojušas dažus viņu pašu savāktus poļu profašistiskos elementus no okupētās Polijas, kur viss atrodas zem Hitlera papēža un kur godīgam polim nav iespējams atklāti teikt savu vārdu.

„Izmeklēšanai" kā Poļu Valdība, tā arī hitleriskā valdība pieaicinājušas Starptautisko Sarkano Krustu, kas teroristiska režima un tā karātavu un masveidīgas mierīgo iedzīvotāju iznīcināšanas situācijā spiests piedalīties šajā izmeklēšanas komēdijā, kuras režisors ir Hitlers. Saprotams, ka tāda „izmeklēšana", kas turklāt tiek reālizēta Padomju Valdībai aiz muguras, nevar modināt kaut cik godīgos ļaudīs uzticību.

Tas apstāklis, ka naidīgā kampaņa pret Padomju Savienību uzsākta vienlaicīgi vācu un poļu presē un tiek izvesta vienā un tai pašā plāksnē, — šis apstāklis neļauj šaubīties par to, ka starp sabiedroto ienaidnieku — Hitleru un Poļu Valdību pastāv kontakts un noruna šīs naidīgās kampaņas izvešanā.

Laikā, kad Padomju Savienības tautas, lejot asinis smagā cīņā ar hitlerisko Vāciju, sasprindzina visus savus spēkus krievu un poļu un visu brīvību mīlētāju demokratisko zemju kopīgā ienaidnieka sagrāvei, Poļu Valdība, izpatikdama Hitlera tiranijai, dod nodevīgu sitienu Padomju Savienībai.

Padomju Valdībai zināms, ka šo naidīgo kampaņu pret Padomju Savienību Poļu Valdība uzsākusi tālab, lai, izmantojot hitlerisko melkulīgo viltojumu, izdarītu spiedienu uz Padomju Valdību nolūkā izplēst no tās piekāpšanos teritorijas jautājumā uz Padomju Ukrainas, Padomju Baltkrievijas un Padomju Lietuvas interešu rēķina.

Visi šie apstākļi spiež Padomju Valdību atzīt, ka patreizējā Polijas Valdība, noslīdēdama uz norunu ceļa ar hitlerisko valdību, faktiski pārtraukusi sabiedrotā attiecības ar PSRS un nostājusies Padomju Savienībai naidīgu attiecību pozicijā.

Pamatojoties uz visu to, Padomju Valdība nolēmusi pārtraukt attiecības ar Poļu Valdību.

Lūdzu Jūs, Vēstnieka kungs, pieņemt manas augstcienības apliecinājumus."

V. Molotovs

Pret poliskajiem Hitlera palīgiem

Šodien publicējam Padomju Valdības notu, kurā paziņots par sakaru pārtraukšanu ar Polijas valdību, kas pievienojusies vācu fašistu demagoģiskajai melu kampaņai pret Padomju Savienību.

Visai pasaulei zināmas šausmīgās noziedzības, kuras hitleriskie slepkavas izdarījuši pret poļu tautu. Polija aplaupīta, izpostīta, pārvērsta par karātavu, cietumu un vergu zemi.

Viss tas ļoti labi zināms poļu valdībai, kurai uz šo faktu pamata vajadzēja taisīt zināmus slēdzienus un ieņemt attiecīgu stāvokli pret hitlerisko bandītu provokāciju. Bet Polijas valdība rīkojās taisni otrādi. Polijas valdība nekavējoties uzķēra vācu fašistu netīro izdomājumu un kopā ar hitlerisko presi sāka žults un naida pilnu kampaņu pret Padomju Savienību.

Cīņa pret hitlerisko Vāciju ir visas progresīvās cilvēces svēts uzdevums, kuru ar vislielāko pašaizliedzību un uzupurēšanos veic visas demokratiskās tautas, tai skaitā arī poļu tauta. Polijas valdība, stājoties kontaktā ar hitleriešiem, spērusi nodevīgu soli pret Padomju Savienību, pret poļu tautu. Katram poļu patriotam ir saprotams, ka tikai kopā ar Padomju Savienību iespējama sekmīga cīņa pret fašistiskajiem vācu laupītājiem, tikai kopā ar Sarkano Armiju iespējams atsvabināt Poliju no hitleriskās „jaunās kārtības".

Bet poļu pani vismazāk rūpējas par poļu tautas likteni — viņiem rūp imperiālistiskie centieni, svešu zemju sagrābšana. Viņi izstiepj savus nagus pēc Padomju Ukrainas, Padomju Baltkrievijas, Padomju Lietuvas zemes. Viņi, Polijas valdības vīri — Kozlovskis, Beks un citi sen pazīstami hitleriskie aģenti, noveda Poliju līdz katastrofai, bet poļu tautu atdeva hitlerisko slepkavu rokās. Tagadējie pani ne ar ko neatšķiras no Kostjuško laika poļu muižniekiem, par kuriem tā laika slavenais poļu patriots Stanislavs Stašics rakstīja: „Lielā Polija palikusi par laupītāju, nodevēju, zvērasta lauzēju un „jurgeltniieku" republiku". Par „jurgeltniekiem" sauca tos magnatus, kuri ņēma miljoniem lielus kukuļus un nodeva savu dzimteni svešu iekarotāju rokās.

Šodien — Lielajā Tēvijas karā, kad vācu fašisti konsekventi izved savu noziedzīgo citu tautu nacionālās patstāvības, kultūras un pašu tautu fiziskas iznīcināšanas politiku — Padomju Valdība nelokāmi atmasko un visiem spēkiem cīnās par galīgu hitlerisma iznīcināšanu. Padomju Valdības nota atmasko Polijas valdības nodevīgo politiku pret saviem sabiedrotajiem, pret neaptveramām ciešanām padoto poļu tautu.

Nevar būt ne mazāko šaubu, ka poļu tauta, kura varonīgi cīnās pret fašistiskajiem vācu okupantiem par savu godu, neatkarību un brīvību, par tiesībām dzīvot — pienaglos pie kauna staba Sikorska valdības nodevīgo rīcību visu brīvību mīlošo tautu cīņā pret hitlerisko tiraniju, pret tautu bendi — Hitleru.

Padomju Valdības nota pauž nelokāmu gribu un vislielāko noteiktību atvairīt katru hitlerisko provokātoru un to palīgu mēģinājumu apdraudēt Padomju valsts un Padomju Savienības tautu suverenās tiesības.

Boļševistiskās preses dienā

Savā laikā runādams par periodiskās preses nozīmi partijas dzīvē, biedrs Ļeņins teica: „Laikraksts ir ne tikai kolektīvs propagandists un kolektīvs aģitātors, bet arī kolektīvs organizātors." Šie Ļeņina vārdi visā pilnībā paliek spēkā arī šodien. Arī šodien viena no svarīgākām organizātoriskām saiknēm starp partiju un visplašākajām padomju zemes iedzīvotāju masām ir prese. Ar viņas palīdzību partija vada darbļaužu masas. Partijas un padomju varas rokās rakstītais vārds ir varens ierocis. Ar tā palīdzību partijas un padomju varas domas un griba dziļi iespiežas iedzīvotāju masās, audzina, organizē un vada tās vēlamā virzienā.

Tēvijas kara apstākļos preses nozīme desmitkāršojas. Aizmugurē un frontē, kolhozos un rūpnīcās rakstītais vārds ik dienas runā uz karavīru, strādnieku un kolhoznieku masām, uzmudina tos pašaizliedzīgai, drosmīgai cīņai un darbam, norāda iespējas un līdzekļus, ar kādiem kā frontē, tā aizmugurē sekmīgāk sist savas dzimtās zemes nāvīgos ienaidniekus — vācu fašistus. Prese ir tā, kas dod novērtējumu nostaigātam cīņu posmam, parāda nākotnes perspektīvas un uzdevumus, kas tuvina uzvarai. „Prese — vienīgais ierocis, ar kura palīdzību partija ik dienu, ik stundu runā ar strādnieku šķiru savā, viņai vajadzīgā valodā," — saka biedrs Staļins. Pat ienaidnieka dziļā aizmugurē iespiežas boļševistiskais rakstītais vārds. Dedzīgi viņu uzklausa nomocītās, fašistiskā jūgā smokošās tautas, no tā viņas smeļas jaunas cerības un spēkus cīņai ar ienīstajiem paverdzinātājiem.

Uzņēmumā: Mūsu gvardes divizijā burtlicis sagatavo kārtējo „Latvijas Strēlnieka" numuru.

Latviešu darba tautai ilgus gadus nebija savas legālas boļševistiskas preses. Pastāvošā pusfašistiskā ulmaniešu prese visiem spēkiem centās iemidzināt darba tautas modrību un pārvērst to par sev paklausīgiem kalpiem. Dziļā pagrīdē, pastāvīga terora apstākļos tomēr darbojās boļševistiskā prese, kas ar savu principiālo skaidrību atmaskoja kapitālistiskās buržuazijas centienus un iekaroja visplašākās darba ļaužu simpātijas un atbalstu. Darba tauta zināja un saprata, ka nelegālā boļševistiskā prese ir viņas prese, kas iziet cīņā par tās atbrīvošanu no kapitālisma jūga. Nodibinoties padomju varai, strādnieku prese īsā laikā neredzēti strauji uzplauka. Nebija apriņķa, kurā neiznāktu vietējais laikraksts, nebija pagasta, iestādes, uzņēmuma, kurā nebūtu savas sienas avīzītes vai cita veida iespiesta vārda. Grāmatu, žurnālu, laikrakstu tirāžs desmitkāršojās. Boļševistisko presi lasīja visplašākās iedzīvotāju masas.

Fašistiskajiem bandītiem iebrūkot Latvijā, tautas progresīvā daļa evakuējās uz Padomju Savienības aizmuguri. Grūtos kara apstākļos mūsu rīcībā ir vairāki latviešu laikraksti, un latviešu valodā izdoto grāmatu skaits sniedzas jau vairākos desmitos.

Laikraksti un grāmatas ir tie, kas pašlaik dažādos Padomju Savienības novados dzīvojošo latviešu tautu saista, saliedē vienā veselā vienībā, kura domā vienu domu, strādā un cīnās vienā virzienā — ātrāk sasist, satriekt ienaidnieku, atbrīvot mūsu tēviju un līdz ar to mūsu mazo, karsti mīļoto dzimteni Latviju no fašistiskā nezvēra nagiem.

Atzīmējot 5. maiju — strādnieku preses dienu, lai vēl plašāk atskan patiesais boļševistiskais raksitītais vārds, aicinot visu progresīvo cilvēces daļu uz darbu un cīņu pret riebīgo fašismu. Lai padomju ļaužu sirdīs gaišāk iekvēlojas naida liesma pret ienaidnieku un spēcīgāk iedegas mīla pret savu dzimto zemi.

O. VĀVERE

TĒVIJAS KAŖA FRONTĒS

Apriļa beigās Novorosijskas rajonā vācieši ar lieliem spēkiem uzsāka uzbrukumu. Aviācijas atbalstīts, pretinieks sešas dienas nikni uzbruka, mēģinot ieņemt mūsu pozicijas. N apvienības daļu kareivji atsita visus hitleriešu uzbrukumus. Šajās kaujās iznīcināti vairāk kā 7000 hitleriešu. Sadragāti un sadedzināti 25 vācu tanki un bruņumašīnas. Noasiņojušās pretinieka karaspēka daļas, negūdamas nekādas sekmes, bija spiestas izbeigt šos uzbrukumus.

3. un 4. maijā Pad. informbirojs ziņo par mūsu karaspēka aktīvu darbību un nopietnām kaujām Kubaņā. To rezultātā ziemeļaustrumos no Novorosijskas mūsu karaspēks sīvās kaujās pārrāva pretinieka aizsardzību 25 kilometru garā frontē un ieņēma Krimskajas dzelzceļu mezglu, ko vācieši bija pārvērtuši par svarīgāko, stipri nocietinātu pretošanās mezglu. Pavirzoties uz priekšu 13 kilometru, mūsu karaspēks ieņēma Krasnijas, Černomorskijas, Zaporožskijas, Veselijas, Sadovojas, Blagodarnijas, Meļehovskijas, Ņižņe—Grečeskijas, Verhņij Amagunas un Ņeberdžajevskajas apdzīvotas vietas.

Saņemts 80 lielgabalu, 220 ložmetēju un citas trofejas.

Pretinieks atstāja kaujas laukā vairāk kā 7000 kritušu zaldātu un oficieru.

Sīvas kaujas Kubaņā turpinās.

Pārējās frontēs ievērojamu pārmaiņu nav. Mūsu karaspēka daļas ar artilērijas un mīnmetēju uguni, izlūku un snaipeļu darbību grauj pretinieka nocietinājumus, iznīcina tā dzīvo spēku un tehniku. Vietām atzīmēti hitleriešu uzbrukumu mēģinājumi. Tā 29. aprilī rietumos no Rostovas pie Donas vācieši vairākkārt mēģināja ieņemt augstieni, kam svarīga nozīme. N apakšvienības kareivji ar mīnmetēju un šauteņu — ložmetēju uguni atsita visus pretinieka uzbrukumus. Dienas beigās mūsu kareivji pārgāja pretuzbrukumā un ievērojami uzlaboja savas pozicijas. Kaujas laukā palika daudz ienaidnieka līķu.

Minskas garnizonā starp vācu zaldātiem uzliesmojuši nemieri. Viens pulks atteicies izbraukt uz fronti. Tam pievienojies arī soda bataljons, kas atradās blakus kazarmēs. Iekams piesteigušies esesieši paspēja ielenkt kazarmes, daudzi šo daļu zaldāti jau bija izklīduši.

Izdarīti masu aresti.

Kādā no Ķijevas apgabala rajoniem vācieši mēģināja ielenkt un iznīcināt partizāņu grupu, kas atgriezās savā bazē. Partizānis Andrejs pavirzījās uz priekšu un ar rokas ložmetēja uguni iznīcināja vairāk kā 30 hitleriešu. Izmantojot sajukumu vāciešos, partizāņi pārrāva ielenkuma loku. Partizāņu nodaļa, kas darbojas Čerņigovas apgabalā, uzspridzināja vācu ešalonu. Sagrauta lokomotīve un sadegušas 58 ar benzinu pildītas cisternas. Partizāņu nodaļa, kas darbojas Volinskas apgabalā, no 22. līdz 24. aprilim nolaida no sliedēm 3 pretinieka militāros ešalonus. Iznīcināti 35 vagoni un 17 platformu. Nosists liels skaits vācu zaldātu un oficieru.

Mūsu aviācijas uzlidojumi

Naktī uz 2., 3. un 4. maiju mūsu tālidotāja aviācija masu apmēros uzlidoja Gomeļas, Minskas, Oršas un Brjanskas dzelzceļu mezgliem un kaujas piederumu noliktavām šajās pilsētās. Uzlidojuma momentā šie dzelzceļu mezgli bija pārpildīti vācu karaspēku, kaujas piederumu, tanku, auto ešalonīem un vilcieniem ar degvielām. Bombardēšanas rezultātā novēroti lieli dzelzceļa sastāvu, kā arī municijas un degvielu noliktavu ugunsgrēki un eksplozijas.

Naktī uz 29. aprili liela mūsu lidmašīnu grupa sarežģītos meteoroloģiskos apstākļos uzlidoja Kenigsbergai. Uz Kenigsbergas militāriem un rūpnieciskiem objektiem nosviestas fugasa un degbumbas. Mūsu lidotāji novēroja spēcīgus sprādzienus un lielus ugunsgrēkus, kas bija saredzami pat 100 km tālumā.

Visas mūsu lidmašīnas, atskaitot vienu, atgriezās savās bazēs.

Sekmīgi atsisti vācu uzlidojumi

28. un 29. aprilī vācu aviācija mēģināja masu apmēros uzlidot mūsu karaspēkam un militāriem objektiem rietumos no Krasnodaras. Mūsu aviācijas spēki ne tikai atvairīja šos uzlidojumus, bet arī savkārt sekmīgi bombardēja pretinieka karaspēku un militāros objektus. Sagrābjot iniciatīvu un pārsvaru gaisā, mūsu aviācija nodarīja vāciešiem nopietnus zaudējumus. Divās dienās gaisa kaujās notriekts 116 vācu lidmašīnu. Mūsu zaudējumi šajā laikā — 45 lidmašīnas.

4. maijā mūsu aviācija deva lielu triecienu vāciešu aviācijai. Mūsu lidotāji gaisa kaujās notrieca 55 vācu lidmašīnas. Mūsu zaudējumi — 11 lidmašīnu.

Padomju Savienības Varoņa gvardijas kapteiņa Vilhelma vēstule evakuētai latvju jaunatnei

Dārgie biedri!

Sākas trešā vasara Tēvzemes karā ar vācu fašistu iebrucējiem. Hitlera bandītu ordas, smagi iedragātas Sarkanās Armijas pēdējās ziemas kampaņas laikā, darīs visu, lai kaut kā aizkavētu savu neatvairāmo bojā eju. Tās gatavas uz visādām avantūrām, lai tik vēl kādu laiciņu noturētos virs ūdens. Lūk, kāpēc mums jāsaņem visi savi spēki, visa karot māka, lai iznīcinātu mūsu ienaidnieku pēc iespējas ātrāk un uz visiem laikiem.

Pienāks diena, biedri, kad arī jūs iesauks Sarkanās Armijas rihdās un jūs ieročiem rokās cīnīsaties gvardijas latviešu strēlnieku daļās. Tāpēc jau tagad laiks domāt un gatavoties priekšā stāvošajām kaujām. Tikai stipriem, izturīgiem un neatlaidīgiem cilvēkiem tāds laiks pa spēkam. Tikai tādi kaujinieki, kas visā pilnībā apguvuši mūsu moderno kara tehniku, kas rūdījušies pret kara laika grūtumiem, var gūt uzvaru.

Varbūt jūs domāsiet, ka pēc iesaukšanas vēl tā kā tā „labu laiciņu" apmācīs kara mākslā, pirms sūtīs uz fronti. Tiesa, to arī darīs, bet pavisam citādas būs sekmes, ja jūs pamatzināšanas iegūsiet jau tagad. To neaizmirstiet — kļūdas kaujas laukā jāsamaksā ar savām asinīm un dzīvību.

Tāpēc, draugi, piedalieties visi bez izņēmuma vispārējā militārā apmācībā, piedalietis tā, lai neviena stunda, neviena minūte nebūtu veltīgi pavadīta. Ir simtām tādu lietu, ko no kaujinieka prasa fronte, bet kas viegli iemācāmas šajās vispārējās militārās apmācībās. Piemēram, frontes pirmajās līnijās bīstami pārvietoties stāvus. Bieži vien simtiem metru jāpārvietojas lienot, pielāgojoties katrai zemes krokai, apkārtnei. Protams, tas nav viegli un prasa sistēmatisku treniņu jau tagad. Nebaidieties grūtumu, neapejiet tos, bet pārvariet. Paturiet vienmēr prātā to, ka frontē viss būs desmitkārt grūtāk.

Es atceros gadījumu, kad, atgriežoties no vācu aizmugures, es gandrīz uzdrāzos vācu kolonai. Tuvumā nebija ne krūma, ne bedrītes, tikai kaili pusaizsalušās upes krasti. Ilgi nedomādams, es metos rāpus uz upi, iesmērēju seju ar dūņām, ieniru ledainajā ūdenī un uzbēru uz galvas žūksni rudens lapu Ilgi, mocoši ilgi virzījās garām ienaidnieka kolona. Bet es izturēju. Lūk, biedri, tāpēc jau tagad jārūda veselība, jārūda griba. Lielais krievu karavadonis Suvorovs ir teicis: „Grūti apmācībās, viegli kaujā." legaumē šo zelta pamācību, biedri, un militārās nodarbībās rīkojies tā it kā tu atrastos zem ienaidnieka ložu krusas kaujas laukā. Mācies labi pazīt ieroci, kas tev uzticēts.

Manā personīgajā rēķinā šodien skaitās 190 nošautu vāciešu. 116 no tiem nošāvu ar vienkāršu Tulas šauteni, ar šauteni, kas katru kaujinieku pavada kaujās.

Katrā ziņā bez vispārējām kara taktikas un ieroču zināšanām apgūsti arī kādu kara speciālitāti. Jau pirms iesaukuma Sarkanā Armijā kļūsti vai nu snaiperis, ložmetējnieks, tanku iznīcinātājs, vai citas kara mākas speciālists.

Ja tu, biedri, gribi kļūt par snaiperi, tad sāc jau šodien mācīties maskēties, mācies sakust tā ar apkārtni, lai tevi arī dažu soļu attālumā neredzētu. Mācies kā akmens nokrist gar zemi, zibensātrumā, bez apdomāšanās pieplakt pie zemes tur, kur stāvi, pirms ienaidnieka lode tevi panāk. Tev tā jāpazīst sava šautene, lai tā kļūtu kā daļa no tevis paša. Tad mācies nīst ienaidnieku, nīst ar visu savu jaunības spēku.

Man bieži jautā, kas esot galvenais snaipera mākslā. Galvenais, jaunais draugs, ir naids pret vācu iebrucējiem. Meikšāne, Ērenšteine, Raibais kļuvuši par lieliskiem snaiperiem tieši tāpēc, ka viņos liesmo neapvaldāms naids pret nolādētajiem vācu okupantiem.

Jaunais biedri! Tevi gaida gvardijas latviešu strēlnieku daļas, tās cīnītāji — tavi brāļi, tavs tēvs un vecākais biedrs. Tevi gaida mūsu izmocītā tēvzeme — Latvija, kur tev kopā ar saviem biedriem jāatgriežas kā uzvarētājam. Iegaumē: uzvara nenāks pati no sevis — to izcīnīs tikai drošsirdīgie, varonīgie cilvēki, kas pratīs mūsu lielisko kara tehniku pārvērst draudīgā ienaidnieku iznīcinātājā spēkā.

Gatavojies sīvām izšķirējām cīņām, gatavojies uzvarai, biedri!

Padomju Savienības Varonis
gvardijas kapteinis JĀNIS VILHELMS

Barona Rozenberga manevrs

No ļoti seniem laikiem vācu iekarotāji pazīstami arī kā liela reklamas trokšņa meistari. Tie stingri pieturas pie principa: jo sliktāka, riebīgāka prece jāpārdod, jo apžilbinošākai un kliedzošākai jābūt reklamai. Tā tas bija pagātnē, tā arī tagad.

Jau sirmā senatnē vācu bruņinieku bandas laupīšanas kara gājienā traucās uz austrumiem. XIII gadsimtā kā asins briesmu viesulis tās iedrāzās mūsu dzimtenē, laupīja, dedzināja, postīja latviešu zemi, slepkavoja un mocīja senlatviešu ciltis. Bet vācu tā laika priesteri un vēlākie vēsturnieki ne mazums pūlējās bruņinieku varas darbus Baltijas piekrastē izreklamēt par „kultūras" sējumu. Latviešu tauta gan vienmēr noraidīja šos „kultūrtrēģerus" un to reklamu, bet viņu uzbāzīgā nekaunība tāpēc nekļuva mazāka.

Savā aklā stulbumā vācu propagandisti tagad iet to pašu ceļu. 1941. gada vasarā vācu fašistu armija ielauzās Padomju Latvijā. Tāpat kā XIII gadsimtā suņu - bruņinieki, fašisti arī tagad sabradāja mūsu dzimteni, visur atstājot naglotā zābaka asiņainās pēdas. Bet Gebelsa propagandisti tūliņ sāka bazūnēt, ka hitlerieši esot Eiropas kultūras glābēji, latviešu „labdari" un atpestītāji no boļševiku „launā gara". Paši sevi slavēdami, tie sacēla ellišķīgu reklamas troksni drausmīgajam okupācijas režīmam. Tikai savā muļķa prātā tie velti cerēja, ka latviešu tauta būs tikpat stulbi paļāvīga kā dullais vācu Mikelis, ka tā aizmirsīs savas pagātnes cīņas ar vācu iebrucējiem, ļausies sevi apmuļķot un padarīt par baronu pēcteču paklausīgu vergu baru.

700 gadu vācu „kultūrtrēģeri" centās nomākt mūsu tautu ar necilvēcīgo muižas moku pagrabu un vagara spieķa „kultūru". No 1941. gada vasaras latvieši izbauda uz savas muguras vācu iebrucēju „kultūras" augstāko pakāpi, proti, ļaundara Hitlera „jauno kārtību" — visizsmalcinātāko, asiņaino patvarības režīmu. Tāpēc latviešus nesajūsmināja kropļa Gebelsa kliedzošā reklama hitleriešu „kultūrai", ar riebumu latvieši novērsās no tās. Pārāk sīksta ir latviešu atmiņa, pārāk dziļš un svelmīgs latviešu naids pret vācu iebrucējiem, lai to spētu aizsegt, dzēst Gebelsa lielā mute un garā mēle.

Vācu reklamas troksnis par „kultūru", histēriskie kliedzieni par „jauno" Eiropu, „jauno kārtību" nelīdzēja. Latvieši kā negribēja, tā negribēja pirkt fāterlandes smirdošo preci — hitlerismu. Ar reklamas jandaliņa palīdzību latviešus nevarēja dabūt savā pusē. Vajadzēja pielietot citus paņēmienus.

Vācu fāterlandē ir ne tikai Gebelsa melu fabrikācijas resors. Ir arī daudzas citas „anštaltes", kas izgudro dažādus stiķus, kā apmuļķot lētticīgus ļaudis un nostiprināt vācu varu okupētajos rajonos. Starp citu, Berlīnē sēd barons Rozenbergs. Šis paputējušais Igaunijas junkurs uzdienējis līdz Vācijas ministra amatam. Kā Baltijas lietu „speciālists" viņš meistaro fāterlandes galvaspilsētā dažādus likumus un pavēles, rīkojumus un norādījumus tā saucamās Ostlandes tautām. Šos Rozenberga gara ražojumus nodevēju lapele „Tēvija" izplata Latvijā gluži kā svētos Lutera baušļus.

Kad vācu armijai bija zināmi panākumi, Rozenbergs pārāk neapgrūtināja sevi ar darbu un garos vaļas brīžus pavadīja Berlīnes „prieka namos". Bet tagad laiki grozījušies. Sarkanā Armija kara gaitā jau izsitusi no ierindas vairāk kā 9 miljonus friču. 1942.—1943. gada ziemas kampaņā vien maršala Staļina varonīgie pulki samīcīja Krievijas sniegos vairāk kā 1 miljonu 200 tūkstošus vācu armijas zaldātu un oficieru, no kuriem vairāk kā 850 tūkstoši nekad vairs necelsies un nekliegs „heil" savam fīreram, jo tie trūd padomju zemē. Gebelsa simtiem reižu izdaudzinātā un solītā vācu drīzā uzvara izcibējusi. „Neuzvaramā" vācu armija tiek sista bez žēlastības. Kara laime noteikti un pavisam pagriezusi tai muguru. Hitlera bandai nu nopietni, ļoti nopietni jādomā par savas ādas glābšanu.

Fāterlandē kaujas spējīgu vīriešu rezerves gandrīz visas jau izsmeltas. Vai lūzt vai plīst, kaut elles dibenā jāsameklē zaldāti, lai mazliet aizpildītu vācu armijas stipri izretinātās rindas.

Berlīnes blēdim Hitleram radās plāns: mobilizēt okupēto apgabalu cilvēkus. Dienas kārtībā nāca „totālā mobilizācija". Un šeit nu arī Rozenbergam bija darba pilnas rokas.

Bet kā tad samobilizēt latviešus? — Melu doktors Gebelss ar savu reklamu izgāzās. Neviens saprātīgs latvietis tam vairs netic.

Tad uzstājās barons Rozenbergs — gan ne propagandista, bet likumdevēja lomā. 18. februārī viņš „aplaimoja" latviešus, pasludinot privātīpašuma atjaunošanu Latvijā. Sevišķi pasvītroja, ka zemniekiem atdošot zemi.

Baronlielkunga Rozenberga „labdarbības" īsto nolūku atklāja vācu propagandisti, kuri iejaucas katrā vāciešu gešeftē un nevar savaldīt savu reklamas drudzi pat tad, ja tas kaitē vācu lietai. Tie sacēla ap Berlīnē izgudroto reprivātizāciju neciešamu reklamas troksni. Līdzās nodilušajiem un neiespaidīgiem lamu vārdiem pret boļševikiem Gebelsa spalvas bruņinieki vācu presē un hitleriešu latviskie takšeļi „Tēvijas" slejās notēloja Rozenberga 18. februāra rīkojumu par „lielu, grandiozu ieguldījumu Eiropas kultūrā", jo ar šo rīkojumu tiekot „atjaunots modernās civilizācijas pamats un balsts". Katrs sajēgu nezaudējis cilvēks jau zina, kas slēpjas aiz vāciešu kliedzieniem par kultūru. Tāpēc arī latviešu zemnieks bez lielām pulēm saskatīja aiz Gebelsa lielā reklamas plakāta slikti noslēptos vācu laupītāju asiņainos nagus. Viņš nojauta, ka kaut kas ļoti nelabs slēpjas aiz šī reklamas trokšņa un savā vērojumā nemaldījās. Pēc 18. februāra rīkojuma drīz vien nāca klajā tā paskaidrojumi. Vācu okupanti skaidri un gaiši pateica, ka zemi atdos tikai tiem, kas iestājušies vai iestāsies tā sauktajā „Latviešu leģionā", kas precīzi un akurāti pildījuši pārtikas nodevas vai parādījuši pilnīgu uzticību vācu okupācijas režīmam. — Lūk, kur suns apraksts! Izrādās, ka skanīgā reklama par „civilizaciju" un tamlīdzīgām lietām ir tīrais balagans. Patiesībā reprivātizācija ir tas saldais klingeris, ar kura palīdzību vācieši grib iemānīt latviešus nāvei nolemtajā tautiskajā leģionā, grib izpalīdzēties, lai reālizētu totālo mobilizāciju, nostiprinātu savu draudzīgo okupācijas varu — vārdu sakot — glābt savu ādu. Tas ir Rozenberga sameistarotās reprivātizācijas vienīgais nolūks, un nav nolūka atbalstīt kaut kādu tur kultūru.

Vācu iebrucēji gan ir krietni mērdējuši badā latviešu zemnieku, tomēr tas nesniedz roku pēc šī klingera. Mūža naids pret vācu iekarotājiem ir stiprāks pat kā bads.

Pavisam nesen Jelgavā tika saaicināti Tukuma, Jelgavas un Bauskas apriņķa zemnieki. Ar lielām pūlēm vāciešiem izdevās sadabūt tikai dažus simtus, kam tie uzdrošinājās „atdot" zemi, kaut gan šais trijos apriņķos ir vairāk nekā 24 tūkstoši zemnieku saimniecību.

Latvijas zemnieki un visa mūsu tauta labi pazīst vācu iebrucēju vilka un lapsas dabu. Ne Gebelsa reklama, ne Rozenberga „likumi" nespēj tos ievilināt tautas nodevēju dankeru barā. Visu savu spēku sīkstumu un naidu tie vērš pret vācu apspiedējiem. Tuvojoties pavasarim, vēl plašāka aug spēcīgā partizāņu kustība mūsu dzimtenē. Latviešu zemnieks steidz saraut vācu iekarotāju verdzības vaļas, jo tās draud galīgi aizžņaugt viņa dzīvības elpu.

Steigsim, steigsim palīgā saviem brāļiem un māsām vācu okupētajā Latvijā! Labi apsēsim padomju laukus. Vēl vairāk tanku, lidmašīnu un ieroču dosim frontes cīnītājiem!

Mūža naida kvēle pret vācu iebrucējiem lai vēl augstāk ceļ mūsu darba spraigumu!

ARVIDS PELŠE

Amerikāņu un angļu prese par biedra Staļina 1. maija pavēli

Angļu prese un radio plaši komentē biedra Staļina 1. maija pavēli. Informācijas ministrija paziņojumā presei norāda, ka „Staļina pavēli Londonā novērtē kā augstākā mērā svarīgu deklarāciju ar dziļu nozīmi apvienoto tautu lietā. Sevišķu apmierinātību izsaucis fakts, ka Staļins atmaskojis hitleriskos aprēķinus par šķelšanos sabiedroto nometnē."

Reitera aģentūras diplomatiskais apskatnieks ziņo, ka biedra Staļina 1. maija pavēle ļoti silti uzņemta Londonā. Pēc apskatnieka vārdiem šeit sevišķi tiek atzīmēts tas, ka Staļins slavējoši atsaucies par Krievijas sabiedroto uzvaras gūstošo karaspēku Ziemeļāfrikā un par graujošiem slavenās angļu — amerikāņu aviācijas triecieniem Vācijai un Italijai.

Londonas radio, novērtējot Staļina pavēli kā dokumentu ar lielu politisku nozīmi, atzīmē, ka tas „dod satriecošu sitienu hitleriskai propagandai, kas cenšas pārliecināt Vācijai padoto zemju iedzīvotājus par it kā pastāvošām nesaskaņām apvienoto naciju starpā. Staļina pavēlē izteikts stingrs krievu tautas lēmums cīnīties līdz pēdējai uzvarai pār ienaidnieku. Bez tam šī pavēle dod krievu tautai pārliecību par to, ka viņa necīnās viena un ka sabiedroto tautu bruņotā spēka darbība ir priekšvēstnese otrajai frontei."

Laikraksts „Observer" raksturo Staļina 1. maija pavēli kā „augstākā mērā ievērojamu politisku paziņojumu." Laikraksts „Sunday Dispech" raksta, ka „Staļina pavēle pārvilkusi strīpu Vācijas jaunajai kampaņai, kuras nolūks būtu radīt šķelšanos starp sabiedrotiem."

Arī amerikāņu sabiedrības uzmanības centrā ir Staļina 1. maija pavēle. Amerikas radio, Associated Press un United Press aģentūras plaši izplatījušas šo pavēli. Ņujorkas, Vašingtonas, Čikagas un citi laikraksti publicēja to pirmajās lapas pusēs. Laikraksti virsrakstos sevišķi pastrīpo to vietu biedra Staļina pavēlē, kur teikts, ka Sarkanās Armijas trieciens ienaidniekam no austrumiem pirmo reizi kara laikā saplūda ar sabiedroto karaspēka triecienu no rietumiem — vienā kopīgā triecienā. Laikraksti tāpat izceļ tos vārdus pavēlē, kuros izteikta biedra Staļina nesatricināmā uzvaras pārliecība.

Hella paziņojums par biedra Staļina pavēli

Komentējot biedra Staļina 1. maija pavēli, ASV valstssekretārs Hells izteicies, ka šī pavēle ir „gudra vadoņa saviļņojoša uzstāšanās, uzstāšanās, kas pašreizējā laikā visvairāk bija vajadzīga."

Turcijā

Turku laikraksti iespieduši biedra Staļina pavēli redzamās vietās ar lieliem virsrakstiem.

Laikraksts „Tan" atzīmē, ka Staļina pavēle parādījusi, cik veltīga ir vācu propaganda, kuras mērķis bija sašķelt sabiedrotos. Staļina aicinājums tautai sakopot visus spēkus, lai sasniegtu uzvaru un Staļina paziņojums, ka vēl vajadzīgi 2—3 tādi vareni triecieni no rietumiem un austrumiem, kāds tika dots hitleriskai armijai pēdējos 5—6 mēnešos, lai hitleriskās Vācijas katastrofa kļūtu par faktu, rāda, ka Sarkanā Armija un sabiedrotie saskaņā ar vispārējiem sabiedroto strateģiskiem plāniem ir gatavi dot izšķīrēju triecienu vācu kara mašīnai.

Latvju mākslas dienas Maskavā

Māksla un literātūra, ja tā izsaka tautas patieso būtību, tās centienus un mērķus, ja tā mobilizē cīņai par šiem visas tautas kopīgajiem lielajiem mērķiem, ir reāls uz priekšu virzītājs spēks.

Lielajā tēvijas karā padomju tautas ir apvienojušas visus savus spēkus cīņai pret fašistiskajiem uzbrucējiem. Fašisms ir jāsakauj, lai atbrīvotu hitleriešu sagrābtos apgabalus, lai atdotu mūsu tautām un visai cilvēcei mieru un varena jaunrades darba iespējas. Katra atsevišķa karā ierauta cilvēka un veselu tautu laime, patstāvība, visas cilvēces kultūras tālāka attīstība izšķiras šajā progresa un reakcijas spēku grandiozajā cīņā.

Padomju cilvēki Sarkanās Armijas slavenajās rindās un aizmugures darbā rāda vēl nepieredzētas tautas masu varonības un pašaizliedzības piemērus. Smagajos pārbaudījumos visā pilnībā kļuvis saskatāms mūsu cilvēku iekšējais spēks. Karā izraisītie lielie pārdzīvojumi caurstrāvo padomju mākslinieku sirdis, cēlais mērķis — uzvarēt liek viņiem radīt darbus, kas palīdz izkarot šo uzvaru. Dziļi izjusti un labi izveidoti mākslas darbi un sniegumi liecina par to, ka padomju māksla savu uzdevumu veic.

Kopā ar pārējo padomju tautu mākslinieciem iet arī latvieši. Kaut arī atrauti no savas zemes, kara apstākļos un ierobežojumos, latvju mākslinieki nav apklusuši un palikuši uz vietas, bet auguši un veidojušies, atraduši jaunas krāsas un skaņas. Asiņaina kara mutuļos un Latvju iežņaudzoša fašisma naktī Padomju Savienībā un Maskavā spoži atstaro sidrabainā latvju mākslas saule. No 18. līdz 25. aprilim Maskavā notikusē mākslas skate visiem demonstrēja latvju mākslas dzīvības spēku.

Pusotra gada laikā valdības un partijas atbalstā pilnībā atjaunots un izveidots latviešu rakstnieku un izdevniecību darbs, nodibināts Latvijas PSR Valsts mākslas ansamblis, kā arī ansambļi un kori gvardijas latviešu divizijā un mūsu strēlnieku N daļā. Sarīkojumi Maskavā bija pirmā mūsu lielāko sasniegumu parāde maskaviešiem. Tas bija liels notikums visā mūsu mākslas dzīvē. Gūtie panākumi un atzīmīgie novērtējumi no krievu skatītāju puses dos jaunu ierosmi mūsu mākslas darbiniekiem.

18. aprilī muzikālā teātrī notika N. Grīnfelda operas „Rūta" (Vanaga un Rokpeļņa librets) un dziesmu spēles „Es karā aiziedams" izrāde. Pēc tam 21. aprilī sekoja plašs mūsu mākslinieku koncerts, bet turpmākajās dienās — mūsu gvardes divizijas un N daļas ansambļu koncerts Sarkanarmijas namā un Staļina rūpnīcā, piedaloties arī mūsu ievērojamākiem solistiem.

Krāšņi uzvedumā, dekorācijās un tērpos bija opera „Rūta" un inscenējums „Es karā aiziedams". Grīnfelda muzika izjusta, svaiga un izteiksmīga. „Rūtas" režijā vienīgi varēja vērēties vairāk dzīvības un izdomas, tad arī teksts būtu ciešāk saaudzis ar muziku. „Rūtas" lomu labi nodziedāja V. Krampe, bet partizāņu vadoni Medņu Pēteri — R. Bērziņš. I. Gruzdiņa veiksmīgi pildīja puikas Valda lomu, vāciešu partijas dziedāja A. Daškovs un L. Zahodņiks, bet pielīdēju Lauortu, ko latvieši iesaukuši par Lūriķi — V. Viļumanis.

Dziesmu spēle „Es karā aiziedams" bija mazliet pārveidots un saīsināts Fr. Rokpeļņa divcēliens „Latvieši iet kaujā". Saīsinājumi, pārveidojumi un jaunās dziesmas nākušas uzvedumam visumā par labu, atļaujot arī krievu skatītājiem izprast darbības risinājumu un gūt baudījumu dziesmās un dejā. Daudz aplausu un suminājumu izpelnījās dziedoņi E. Pakule, R. Bērziņš, L. Zahodņiks. Krāšņs bija koris sākumā un noslēgumā. Labi savās lomās bija R. Zandersons, M. Puķe, A. Pētersone, A. Varslavāns, Z. Grīsle. Latviskās krāsās un gaumīgs bija A. Lapiņa dekorātīvais ietērps.

Daudz pie abiem uzvedumiem un koncerta sagatavošanas strādājuši muzikālais vadītājs un diriģents L. Knipers un ansambļa mākslinieciskais vadītājs A. Gļekovs. Viņu lietišķā vadībā mākslinieku pašaizliedzīgais darbs guva pelnītās sekmes, iemantojot siltu krievu skatītāju atzinību latvju mākslai.

21. aprilī filharmonijā, lielajā konservatorijas zālē notika plašs koncerts. Še pirmo reizi, piedaloties PSRS valsts simfoniskajam orķestrim un mūsu mākslas ansambļa un N daļas koriem, tika izpildītas Goldina un Liepiņa kantātes par Staļinu (Rokpeļņa un Rudzīša teksti). Latviski līriskas skaņas ieskanējās Goldina darbā, bet sevišķi spēcīgi izskanēja Liepiņa „Slava Staļinam" ar latvju līgo refrenā.

Dziedātāji deva latviešu tautas dziesmas un modernas operu ārijas, parādot savu izpildītāju prasmi un mākslu. Nepārspējama bija E. Pakule. Viņas balss tīrskanība un dabīgais plūdums pat visaugstākos toņos it kā sacentās ar muzikas instrumentiem un pārspēja tos.

Lielu piekrišanu tāpat guva R. Bērziņš. Viņa balss spēcīga, un viņš pats arī kļuvis it kā jauneklīgāks. Samtaini un maigi izskanēja L. Zahodņika līriskais tenors. Spēcīgi saviļņoja A. Daškovs. Tāpat dzīvu atsaucību izpelnījās V. Krampe un Z. Gruzdiņa.

Bez dziesmām programmā bija arī deklamācijas. O. Lejaskalne skaisti latviešu valodā deklamēja garāku Spīdolas tekstu no Raiņa „Uguns un nakts". R. Zandersons izteiksmīgi un izjusti krievu valodā nolasīja J. Sudrabkalna un A. Baloža dzejoļus.

Atsauksmes lielajos krievu laikrakstos — „Pravda", „Trud" u. c. par latviešu mākslas dienām bija ļoti cildinošas. Šo dienu gaisma iedvesmos mūsu mākslinieku turpmākajam darbam un cīņām, līdz kamēr atkal mūsu dziesma līgsmi atskanēs atbrīvotajā Latvijā. Dzidrās dziedoņu balsis un mūsu rakstnieku liesmainie vārdi sauc cīņā par šo karsti ilgoto dienu. Mēs esam lepni un laimīgi, ka mūsu māksla iet kopā ar pārējo padomju tautu mākslu cīņā par uzvaru. Neviens nespēj sagraut cīnītāju asinīs izkalto mūsu tautu vienību, kas tik spilgti parādās arī mākslā. Celies vēl augstāk, latvju dziesma, lido līdzi mūsu gvardijas divizijas lepnajam cīņas karogam. Topi pati par karogu, kas sauc uz priekšu, esi ierocis, kas nāvē ienaidnieku!

A. B.

Kara darbība Tunisā

Reitera aģentūra 3. maijā paziņo, ka sabiedroto karaspēks ieņēmis Materu — svarīgu dzelzceļu mezglu starp Tunisu un Bizertu.

Kā oficiāli ziņo, ieņemot Materu, amerikāņi saņēmuši gūstā 100 vāciešu. Pretinieks atkāpjas visā amerikāņu karaspēka dienvidu flangā. Virzoties uz dienvidiem no Materas, sabiedrotie Medžeras upes rietumu krastā nonākuši aizmugurē dažām vācu pozicijām, kas bloķē angļu 1. armijas kustību uz Teburbu. Pēc Alžīras radio ziņojumiem pretinieks atkāpjas uz austrumiem. Ienaidnieka kolonas padotas masīviem sabiedroto aviācijas triecieniem.

Pēc Reitera aģentūras ziņojuma ass valstu karaspēks Tunisā faktiski sašķelts. Vācu karaspēks, kas atrodas Bizertas sektorā, gandrīz jau izolēts.

Mūsu jaunatne kara apmācībās

Trīs pirmie vispārējās kara apmācības iesaukumi nobeiguši mācību darbu. Iegūto darba pieredzi tagad rosīgi izmanto ceturtais iesaukums. Blakus citu padomju tautu jauniešiem ceturtajā iesaukumā mācās arī Padomju Latvijas evakuētā jaunatne.

Jaunieši nāk uz vispārējās apmācības punktiem ar dedzīgu vēlēšanos pēc iespējas labāk iemācīties pārvaldīt Sarkanās Armijas kaujas ieročus, reglamentus un cīņas taktiku. Desmitiem tūkstošiem vispārējās kara apmācības audzēkņu frontē parādījuši sevi par drosmīgiem un varonīgiem cīnītājiem, viņu vidū tūkstoši nēsā pie krūtīm Padomju Savienības ordeņus un medaļas.

Arī mūsu evakuētā jaunatne, kas pirms stāšanās Sarkanās Armijas rindās beigusi vispārējo kara apmācību, daudz sekmīgāk veic savus karavīra pienākumus. Gvardes latviešu divizijas N daļas komandieri var apliecināt, ka vispārējās kara apmācības programu beigušie bieži vien kļūst par izciliem šāvējiem, sakarniekiem, izlūkiem, veiksmīgiem maskēšanās līdzekļu izmantotājiem, ierakumu un zemnīcu cēlājiem un teicamniekiem teorētiskajās mācībās.

Padomju jaunatne, un jo sevišķi evakuētā latviešu jaunatne, saprot, ka tiesību dzīvot un strādāt brīvā padomju zemē mums jāizkaro pašiem savām rokām. Būt cīnītājam par savas tautas un padomju valsts brīvību — katrs jaunietis uzskata ne tikai par savu pienākumu, bet arī par goda lietu. Tāpēc jo nepatīkamak saņemt ziņu, ka Vidusāzijā dažos uzņēmumos pavisam nesaprotamu iemeslu dēļ atsakās ieskaitīt apmācību grupās evakuētos latviešu jauniešus, pie kam daži jaunieši par to — priecājas!? Arī Čeļabinskas apgabalā daži mūsu jaunieši bija iedomājušies, ka mācību periodā viņus pilnīgi atbrīvos no ražošanas darba. Komjaunatnei jācīnās pret tādiem uzskatiem, jāieslēdzas pašiem aktīvi vispārējā kara apmācībā un jāved sev līdzi neorganizētā jaunatnes daļa.

Mēs stāvam trešās kara vasaras priekšā. Ienaidnieks mēģinās darīt visu, lai atvairītu savu neizbēgamo galu. Daudzi aizmugurē strādājošie jaunieši, varbūt, dosies uz fronti dot izšķīrēju triecienu Hitlera bandām. Latviešu evakuētā jaunatne nedrīkst braukt uz fronti nesagatavota. Latviešu gvardistu gods prasa augsti izkoptu māku dragāt ienaidnieku.

Vispārējās kara apmācības ceturtais iesaukums sagatavos arī gvardes latviešu divizijai cienīgu papildinājumu.

F. RŪMNIEKS

Iepriekšējās apmācības palīdz izvirzīties par pirmrindnieku

Aglonas pagasta jaunietis Jāzeps Gržibovskis, ieradies gvardes latviešu divizijas N daļā, jau pirmajās dienās izvirzījās par mācību teicamnieku, pārspējot pat dažu labu cīņu ugunīs bijušu karotāju. Ne tikai neatlaidība mācībās bija viņa sekmju pamatā — ļoti svarīga loma šeit apstāklim, ka Gržibovskis jau pirms stāšanās Sarkanās Armijas rindās pabeidzis vispārējo kara apmācību pēc 110 stundu programas.

Kara apmācības punktā Jāzeps Gržibovskis bija viens no čaklākajiem. Viņu neapmierināja tikai kārtējās apmācību stundas. Pēc darba katru brīvu brīdi varēja redzēt 18 gadu veco jaunekli nodarbojamies ar šauteni un automatu vai arī mācāmies kara reglamentus.

Un, lūk — N daļā tagad redzami Gržibovska neatlaidības rezultāti. Nesen viņu uzņēma komjaunatnē. „Stājoties slavenās Ļeņina komjaunatnes rindās," viņš teica komjauniešu sanāksmē, „apsolos mācīties kara mākslu tikai uz „teicami". Bet kad aizbraukšu uz fronti, arī uz „teicami" solos dragāt vācu neliešu galvas."

Latviešu evakuētā jaunatne ne mirkli neaizmirst, ka dzimtenē vēl plosās vācu sērga. Tāpēc gatavošanos dzimtenes atbrīvošanai katrs jaunais patriots uzskata par savu goda lietu. Ivanovas apgabalā, Novosibirskā, Vidusāzijā aug jauni snaiperi un Vorošilova strēlnieki. Viņu vidū daudz meiteņu, kas vēlas sekot savu slaveno biedreņu — Meikšānes un Ērenšteines pēdās. Simtiem jauniešu nodevuši PVHO un GSO normas un mācās vispārējās kara apmācības pulciņos. Rostovas medmāsu skolā gatavojas ievainoto strēlnieku ārstētājas un kopējas.

Jaunatne mīl savu dzimteni. Jaunatne iet arī cīņā par to.

R.

Viņa gatava dzimtenes aizsardzībai

Alminoviča atbrauca uz Ufu viena pati. Dzīve bija jāsāk no jauna, bet pilsēta bija sveša. Dzimtene veda smagas cīņas ar vācu iebrucējiem. Nebija laika gaidīt un turēt rokas klēpī. Ja darba nebaidījās, tad darbu arī varēja dabūt. Un Alminoviča iestājās kara rūpnīcā. Darbs bija neparasts, bet plānu viņa izpildīja un drīz arī pārsniedza. Tomēr tas vēl bija par maz. Ja nu dzimtene sauks frontē? Ja ieročiem rokās pašai jāaizstāv viss, kas dārgs? Kas par to, ka viņa jauniete?

Uo viņa sāka aktīvi piedalīties vispārējā militārā apmācībā. Viņa bija triecienniece darbā. Viņa kļuva teicamniece apmācībās. Sākumā bija grūti, tas tiesa. Bet vai frontē vieglāk? Un Alminoviča drīz izvirzījās par labu šāvēju, par labu kaujinieku. Izturības ziņā neapstrīdami tā ieņēma vienu no pirmajām vietām. Viņa iemācījās pārvietoties lienot, lai ienaidnieks nemanītu, prata maskēties tā, ka dažu soļu attālumā to nevarēja atšķirt no apkārtnes.

Teicami viņa beidza šo apmācības iesaukumu. Komjaunieti Alminoviču paaugstināja par instruktoru, lai tā savas zināšanas varētu nodot arī citiem.

R. BLŪMS

Koncerts Sarkanarmijas namā

23. aprilī Maskavā, Centrālajā Sarkanās Armijas namā sniedza koncertu mūsu gvardijas divizijas un N daļas strēlnieki, piedaloties arī LPSR Valsts mākslas ansambļa korim un solistiem. Klausītāji — lielāko tiesu Sarkanās Armijas cīnītāji, komandieri un politdarbinieki ar lielu siltumu saņēma izpildītājus un mākslu, kas dzimusi tautas radošo spēku klēpja dziļumos. Skarbajā kara dārdoņā radušās dziesmas, kuru vārdus uzrakstījis frontes dzejnieks, komponists — cīnītājs atradis tiem atbilstošu skaņu ietērpu, diriģents, kas oficiālā melnā ģērba vietā valkā pelēko karavīra mēteli, cīņu starpbrīžos mācījis skaņu ritmus biedriem, kas kopā ar viņu tikko nomazgājuši kaujas sviedrus un asinis. Tāpēc šīs dziesmas, kuras jūtam kara elpu, mūsu sirdīm tik tuvas — tāpat arī to izpildītāji.

Vareni un plūstoši apvienoto koru izpildījumā izskanēja kantāte par Staļinu. N daļas jauktais koris izpildīja vairākas dziesmas diriģenta Abramisa vadībā. Labi skanēja spēcīgās, kara laikā sarakstītās dziesmas. Latviešu tautas dziesmās jāprasa lielāka skaidrība un vienkāršība. Diriģenta interpretācijā tās izdevušās pārāk spīdīgiem vizuļiem piebārstītas un, kaut arī ārēji efektīgas, tomēr savā būtībā pasvešas latviešu tautas muzikas garam.

Gvardijas latviešu divizijas ansamblis uzveda J. Vanaga etidi „Klusuma brīdis." Dramatiskā elementa šai īsajā vienceļienā maz, vairāk dziesmu un deju.

Svaigums uztverē un deklamācijā bija jūtams sarkanarmieša Nota izpildītajā Tvardovska poēmas fragmentā par jauko puisi Terkinu. Notam, liekas, ir visas dotības, lai no viņa izaugtu labs aktieris. Ievērību modina arī saninstruktore Pitkeviča, kaut gan viņai vēl krietni jāpastrādā pie balss veidošanas. Strēlnieku ansambļu uzstāšanās liecināja, ka mūsu cīnītāji ne tikai mīl mākslu, bet arī paši spējīgi izveidoties par lieliem mākslinieciem.

LPSR Valsts mākslas ansambļa solisti Elfrīda Pakule, Rudolfs Bērziņš, A. Daškovs, L. Zahodņiks, V. Krampe un A. Pile dziedāja labākās dziesmas no sava latviešu mākslas dienu repertuāra. Rudolfa Bērziņa balss, šķiet iegūvusi jaunu, spēcīgu mirdzumu, ko sevišķi jūtam Strēlnieku dziesmā un Dārziņa dziesmā Zeltītās lapas. Elfrīda Pakule, tikko ieradusies no cita koncerta, ar apbrīnojamu balss svaigumu noskandināja lakstīgalas treļļus un maigo Aijā žūžū lāča bērni.

Sarkanarmijas namā bija izstādīti arī mūsu strēlnieku mākslas darbi. Te redzams, no kādas vienkārša materiāla — māla un koka radušies darbi, kas pelna vislielāko ievērību. Ļoti precīzi veidota PSRS Augstākās Padomes priekšsēdētāja vietnieka prof. A. Kirchenšteina biste. Bija daudz kokgriezumu, kas jāuzskata par īstiem mākslas darbiem, uz vienkāršām bērza ripām zīmētas gleznas un mācību uzskatāmības līdzekļi. Pievilcīgi arī lietišķās mākslas priekšmeti — karotes, koka kausi u. c. Izstāde un koncerts rādīja, cik neizsīkstoši ir tautas radošā spēka avoti arī kara laikā. Cilvēki, kas spēj saglabāt sevī tādu jaunrades spēku, uzvarēs.

A. S.

RAKSTNIEKU SANĀKSME

Reizē ar latvju mākslas dienām Maskavā notika Latvijas padomju rakstnieku sanāksme. Tajā piedalījās lielākā daļa mūsu rakstnieku, kas šajās dienās bija sapulcējušies Maskavā. Sanāksmē trīs dienās tika apspriesti un iztirzāti Sakses, Fimbera, Luksa un Rudzīša pēdējā gadā sarakstītie darbi.

Izejot no šiem novērtējumiem un atzīstot mūsu rakstniecības neapšaubāmu pieaugšanu dziļumā un spēkā, sanāksmē tomēr sevišķi tika pastrīpots, ka rakstniekiem blakus savu mākslinieka spēju celšanai un izveidošanai nemitīgi jāpapildinās arī sabiedriskās zinātnēs un politiskā izpratnē. Pašreizējie Tēvijas kara apstākļi rakstniekiem stāda augstas prasības un uzliek lielu pienākumu. Rakstniekiem ar saviem darbiem, ar dziļi izjustu mākslinieciisku vārdu jāmobilizē un jāiedvesmo padomju tauta cīņai pret fašistiskajiem uzbrucējiem. Tāpēc jāceļ sava darba mākslinieciskā kvalifikācija, aktuālitāte un ideoloģiskā skaidrība.

Sanāksmē piedalījās un runāja A. Fadejevs, nospraužot galvenos padomju rakstniecības uzdevumus lielo cīņu laikā.

Sanāksmes noslēgumā apsprieda izdevniecības lietas un „Karoga" turpmākās grāmatas.

A.

„CIŅAS" redakcijas adrese: Киров, ул. Дрылевского 34. Telef. 85-48. Abonēšanas maksa mēnesī 85 kap., 3 mēn. 2 rubļi 55 kap. Atbild. redaktors PĒTERIS PLĒSUMS

ФЕ 017 Город Киров, Областная типо-литография, площадь им. Степана Халтурина д. № 40 Заказ № 1932